

PO POLETU UMETNEGA MESECA V VSEMIRJE

Rusi so odprli novo poglavje v zgodovini človeštva

Prvi začetki zvezdoplovbe - Amerika je zgubila zavest varnosti - Svetovna vojna je nemogoča

Odkar se je 4. oktobra posrečilo ruskim učenjakom pognati v višino 900 kilometrov kovinsko kroglo, ki se sedaj brez prestanka vrti z blazno hitrostjo okoli zemlje, stari in mladi, izobraženi in preprosti ljudje po vsem svetu ne govore o drugem kot o »sputniku« ali umetni »rdeči lunici«.

Vsi čutijo, da se je zgodilo nekaj, kar bo imelo velike posledice za človeški rod. Tudi najodločnejši sovražniki Sovjetske zveze in komunizma priznavajo, da se ruski izum da primerjati samo z iznajdbo atomske sile, drugi pa trde, da z odkritjem Amerike l. 1492, ki je, kot vemo, spremenilo tok človeške zgodovine.

Ko navaden človek bere, kako »sopotnik« predirja v eni sekundi 8 kilometrov ter v eni uri in 36 minut obkroži enkrat zemljo, ga prevzame silno strmenje, ne more si pa razložiti, zakaj naj bi to bilo tolikega pomena za človeštvo. Občuduje bistroumnost ruskih znanstvenikov, ki so na tem področju posekali Amerikance in vse ostale narode, ne zna si pa raztolmačiti, kakšne so in bodo *praktične posledice* velikega izuma.

Naša dolžnost je, da skušamo bralcem z najpreprostejšimi besedami to pojasniti.

TEKMA MED AMERIKO IN RUSIJO

Z vprašanjem, kako pognati v vsemirje umeten satelit, so si učenjaki že dolgo časa ubijali glavo. Amerikanci, katerim se je po zmagi nad Hitlerjem posrečilo prepričati veliko skupino nemških fizikov, da so stopili v službo ameriške vojske, so že pred leti uradno razglasili, da bodo najkasneje do l. 1957 izgotovili in poslali v višave svoj mesec. Priprave je vodil nemški znanstvenik Werner von Braun, ki se že od l. 1930 ne peča z drugim nego z vprašanjem, kako bi bilo mogoče dospeti z zemlje na luno. Njemu so stali ob strani Rolf Engel, Hans Bearmüller, bivši Hitlerjev general Dornberger in drugi.

Toda vsi poizkusi z izstrelki v vsemirje in s tistimi preko oceanov in celin so se izjalovili. Medcelinski ameriški izstrelak Atlas se je dvakrat zaman skušal vzdigniti v zrak: v višini 2000 metrov se je razsul in padel na zemljo.

Pri umetnem satelitu je pa bila vsa težava v tem, kako izumiti stroj, v katerem bi bila napočena tolika sila, da bi bilo mogoče z njo suniti kroglo v višave, kjer bi ji privlačna moč zemlje ne mogla več do živga. Učenjaki so izračunali, da bi krogla morala leteti z brziño 8 km na sekundo.

Da bi to lažje dosegli, so v Ameriki izdelali satelit Vanguard, ki je tehtal samo 9 in pol kg.

Medtem je pa 31. avgusta presenetila svet novica iz Moskve, da so Rusi z uspehom pre-

izkusili medcelinski izstrelak, ki lahko zadene na razdalji 8000 km katerokoli mesto na zemlji.

Ko so von Braun in njegovi sodelavci to slišali, so brez oklevanja izjavili: »Če je to res, bomo v kratkem videli leteti nad Ameriko tudi prvi umetni satelit«.

In to se je dejansko zgodilo že 4. oktobra. Kar je ameriške in druge učenjake posebno iznenadilo, je bila teža sopotnika: nekaj več ko 83 kg, to je približno 9 krat težji satelit kot ameriški Vanguard. Brzina krogle je znašala natančno 8 km na sekundo.

ZEMLJA POSTAJA ČLOVEKU
PRETESNA

Če bi znanstveniki mogli pospešiti hitrost od 8 km na 11 km in 200 m, bi se sopotnik popolnoma odtegnil privlačni sili zemlje ter začel krožiti okoli sonca. Ob brzini 16 in pol km na sekundo ali okrog 334 tisoč km na uro bi se pa odmaknil tudi vplivu sonca ter postal povsem samostojna zvezda v vsemirju.

Kar smo napisali, dokazuje, kako ogromen je napredek, ki ga je človek dosegel v naših dneh: z umetnimi sateliti se oddaljuje od zemlje in z znanstvenimi instrumenti, nameščenimi na umetnem mesecu, lahko opazuje in beleži, kar se godi v svetu zvezd: meri temperaturo, preučuje žarke in z drobcenimi

fotografičnimi napravami slika svojo okolico in do podrobnosti tudi — *zemljo pod seboj*.

Prvi pogoj uspeha je seveda, da satelit ostane v zvezi z zemljo, kamor sporoča z oddajniki, kar opaža, kot je že začel delati ruski sopotnik. Najvažnejše bi pa bilo, da bi se s satelitom mogli dvigniti v vsemirje tudi ljudje.

To je sedaj najtežja naloga, s katero se mučijo znanstveniki. Ovire, ki jih je treba premagati, so neznanske. Kako naj žive ljudje v vsemirju, kjer ni zraka? Kako naj žive v prostoru, kjer ni teže?

Kar namreč tehta na zemlji en kilogram, je v višini 2000 km težko le 30 gramov. In čim bolj se dvigaš ter popušča privlačna sila zemlje, tem manjša postaja teža predmetov. *V določeni višavi sploh preneha, človek ne tehta več nič*. Tekočina se ne zlije več na tla, temveč obvisi v praznini. Tako bi tudi satelit v določeni višini obvisel in, če bi imel obliko velike ploščadi, bi to bila prva velika počivajoča postaja v vsemirju.

Od nje bi se ljudje poganjali proti najbližjim zvezdam, postavljali med potjo nove postaje in tako bi se iz današnje zrakoplovbe razvilo *zvezdoplovstvo*. Človek bi zavladal tudi v vsemirju!

Občudovanje mešano s strahom

Nadvse značilno za čas, v katerem živimo, pa je naslednje: namesto da bi se vsi ljudje veselili velikanskega ruskega izuma, ki odpira novo dobo človeške zgodovine, se je polastila množice na zapadu velika zaskrbljenost in vznemirjenost.

To je bilo opaziti že koj po objavi, da so Rusi 31. avgusta preizkusili z uspehom medcelinski izstrelak. Do tistega dneva so imeli namreč Američani zavest, da so prvi, vodilni narod na področju tehnike, kateremu nihče nič ne more. V slučaju vojne se lahko poslužijo svojih oporišč v Kanadi, Veliki Britaniji, na Francoskem, v Nemčiji, Turčiji in številnih drugih azijskih in afriških deželah ter obsujejo čez noč Sovjetsko Rusijo z vodikovimi bombami. Ogromna država bi bila v najkrajšem času uničena.

Rusija sama pa ni imela doslej sredstva, s katerim bi bila mogla neposredno udariti tisoče kilometrov oddaljene in od oceanov zaščitene Amerike. Z izumom prvega medcelinskega izstrelka so Rusi 31. avgusta zlomili to premoč Amerikancev in postali njim enaki: odslej jim bo »s pritiskom na gumb« omogočeno, da tudi oni pošljejo takoj nad Združene države vodikove bombe ter razru-

šijo New York, Washington ali katerokoli njihovo industrijsko središče.

Tu je vzrok, da je ameriško prebivalstvo zgubilo dosedanjo zavest varnosti ter da se je jel širokih slojev onkraj morja polasčati strah pred Sovjetsko zvezo.

TUDI SOPOTNIK JIH RAZBURJA

Strah je postal še večji, odkar se je pred kratkim oglašil v najbolj razširjenem ameriškem dnevniku (New York Herald Tribune) vplivni časnikar Stewart Alsop. Ruski sopotnik, o katerem so doslej trdili, da je le znanstvenega pomena, pravi Alsop, je v resnici tudi velik *vojaški uspeh*.

»Rdeči mesec« ima namreč prejkone oči, s katerimi na svojih dnevniških poletih nad Ameriko opazuje in slika ozemlje pod seboj. To je zelo verjetno, kajti sovjetski učenjak Aleksander Šerban je prejšnji teden izjavil v Beogradu, da sopotnik daja Rusom tudi obvestila o obliki ozemlja, ki ga preleta.

Če je to res, je naglasil Alsop, ni izključeno, da so Rusi s pomočjo fotografičnih posnetkov, ki jim jih pošilja sopotnik, že dognali kraj, kjer se nahaja ameriško strate-

NOVICE Z VSEGA SVETA

»MARŠAL PRED VRATI ITALIJE«

Maršal Georgij Žukov je zaključil svoj 8-dnevni obisk v Jugoslaviji. Ogledoval si je predvsem vojaške naprave in industrijska podjetja in njemu na čast so jugoslovanske ednice priredile tu pa tam tudi male orožne vaje.

S Titom se je srečal šele proti koncu obiska, in sicer na lovu v Kamniški Bistrici, kjer je kot izvrsten lovec ustrelil 4 divje koze. Zatem je imel na Brdu blizu Kranja s Titom dolg razgovor na štiri oči.

O čem sta se menila, javnost ne more vedeti. Nikdo ne more reči, ali je imel obisk tudi večji političen pomen in kakšen.

Samo tržaški Il Piccolo je, razume se, bolj poučen. Ker so Žukova na cestah in poljih tudi navadni ljudje pozdravljali, trdi vsevedni list, da so Jugoslovani še zmerom prežeti z vseslovanskim nacionalizmom. V Rusiji gledajo kljub komunizmu slovansko veselilo, ki bo pomagala osvoboditi vse slovanske narode ter potolkla vse njihove sovražnike.

Slavni vojskovodja, ki je s svojimi armadami porazil Hitlerja pred Berlinom, je predeloval jugoslovanske enote v kraškem zaledju Trsta in zato je jasno kot beli dan, da je ogromna vojaška moč slovanske Rusije uperjena proti vzhodnim mejam Italije. Od tod naslov Piccolovemu uvodniku: Maršal pred (našimi) vrati — Il Maresciallo »ante portase«.

V tem nametnem prepričanju se je nacionalistični list še bolj utrdil, ko je zvedel, da je Žukov odpotoval iz Jugoslavije v Albanijo. Z Italijo je ogroženo potemtakem tudi vse Jadransko morje.

BOLNA FRANCIJA

Odkar je Maunoury — Bourges ostal pri glasovanju v parlamentu v manjšini, se nahaja Francija v zelo težki krizi. Predsednik republike Coty je pooblastil že troje politikov, naj sestavijo novo vlado, a doslej se ni nikomur posrečilo spraviti skupaj potrebne večine.

V zadnjih 11 letih je to že 24. vladna kriza, v katero se je pogreznila Francija. To pomeni, da je vsaka vlada bila na oblasti povprečno manj kot 6 mesecev.

Današnje težave Francije so še posebno zamotane zavoljo tega, ker se stranke ne morejo zediniti, kako naj bi se država izmotala iz homatij v Alžeriji, kjer se boji med Francozi in Arabci z nezmanjšano silo in krutostjo nadaljujejo.

Medtem pa pada vrednost franka ter cene življenjskim potrebščinam neprestano rastejo.

JUGOSLAVIJA IN VZHODNA NEMČIJA

Adenauer ni, kot znano, nikoli priznal vladi komunistične Vzhodne Nemčije pravice, da govori v imenu ondotnega prebivalstva, češ da ni prišla na oblast v svobodnih demokratičnih volitvah, ampak s pomočjo sovjetskih bajonetov.

Enako stališče bi morale zavzeti do Vzhodne Nemčije po Adenauerjevem mnenju tudi druge države. Vsaka dežela, ki prizna nemško komunistično vlado, je že pred leti izjavil Adenauer, je nasprotnica Zapadne Nemčije

in z njo je treba pretrgati diplomatske odnose.

Da bi se ne zamerila Adenauerju, tudi Jugoslavija ni uradno priznavala komunistične vlade v Vzhodni Nemčiji. V torek se je pa izvršil v Beogradu preokret: jugoslovanska vlada je sklenila, da obnovi redne diplomatske stike tudi z Vzhodno Nemčijo.

Za ta korak se je odločila, čeprav so ji ga odsvetovali vlade Amerike, Velike Britanije in Francije. Utemeljila ga je pa takole: Vzhodna Nemčija, naj bo taka ali taka, obstoji kot posebna država z lastno vlado in to dejstvo je treba vzeti na znanje ter po njem uravnavati politiko.

Jugoslavija ne pripada vrh tega niti k vzhodnemu niti zapadnemu taboru ter hoče biti v dobrih odnosih z vsemi državami, pa naj bodo komunistične ali antikomunistične. Zakaj naj bi delala izjemo z Vzhodno Nemčijo?

Bomo videli, kaj bo Adenauer sedaj ukrenil.

NASER IN KOMUNISTI

O egiptovskem diktatorju Naserju beremo, da je prijatelj Sovjetske zveze in podpornik komunizma. Da se v zunanji politiki naslanja v mnogih stvareh na Moskvo ter prejema od nje pomoči v orožju, je res, značilno pa je, da se v svoji državi obenem ostro bori proti komunizmu.

V Egiptu je komunistična stranka prepovedana in komur dokažejo, da je komunist, ga kaznujejo. Tako se je v soboto pričela v Kairu spet sodna obravnava zoper 18 oseb, češ da so »delovale v organizaciji, ki si je postavila za cilj, da s silo in protizakonitimi sredstvi spremeni osnovne socialne in gospodarske razmere v deželi«.

»SOSEDOVA ROKA«

S tem naslovom je znaní angleški liberalni tednik Economist priobčil uvodnik o dogodkih v drobni republiki San Marino, kjer se je pred dnevi dosedanja vlada morala vdati ter izročiti oblast protivladi, ki jo vodijo demokristjani.

Predati se je morala, pravi list, ker je Italija odsekala vse poti, vodeče v republiko, ter pošiljala vanjo oborožene prostovoljce, odrezala dovoz živil v San Marino in tudi z denarjem podpirala protivlado. Poslužila se je sredstev, po katerih običajno segajo komunisti. Rimska vlada, piše Economist, je hotela menda dokazati, da »kar zmorejo Rusi, to lahko tudi mi naredimo«.

ZAMENJAVA DENARJA

Vlada Vzhodne Nemčije je v soboto iznenačeno zaprla svoje meje ter razglasila, da morajo prebivalci v enem dnevu zamenjati marke z novimi. Do 300 starih mark so vsakomur takoj izplačali 300 novih, vse višje zneske so pa pridržala oblastva, češ da morajo ugotoviti, od kod je pridobil posameznik denar.

Če ga je zaslužil s »špekulacijo«, mu ga zaplenijo.

Vlada v Pankowu se je odločila za te ostre ukrepe iz več razlogov: najprej zato, da dvigne vrednost svojih bankovcev. Za 100 vzhodnih mark si dobil namreč le 24 Adenauerjevih.

Ker je v Vzhodni Nemčiji veliko pomanjkanje življenjskih potrebščin, saj so tam še

vedno v veljavi živilske nakaznice, so ljudje trumoma hodili kupovat v Zapadno Nemčijo, kjer so se nakopili veliki zneski vzhodnih mark.

Vsi ti bankovci so se sedaj spremenili v navaden papir, za katerega ni treba vladi v Pankowu plačati vinarja.

Neizogibno pa je, da ne bo v Zapadni Nemčiji hotel odslej nihče več prodajati blaga za vzhodne marke ter bo komunistični del Nemčije padel v gospodarsko osamljenost.

POŠTENO ČASOPISJE

Dne 3. oktobra je bilo na Dunaju zaključeno 5. mednarodno zborovanje katoliškega tiska, katerega se je udeležilo nad 400 odposlancev iz 32 držav.

Na njem je bilo proglašeno, da so temelji, na katerih mora sloneti katoliški tisk, resnica, pravičnost in ljubezen.

Teh navodil bi se morali držati pravzaprav vsi pošteni časnikarji. Pri nas pa vidimo, kako se nekateri s svojim katolištvom samo bahajo, drugače pa z mirno vestjo v tisku lažejo, obrekujejo in širijo sovraštvo.

PODMORSKA RAZISKOVANJA

Prejšnji teden se je globinski čoln Trieste že štiridesetih pogreznil v morje. Raziskovalca Piccard in Rechner sta se v bližini otoka Capri pri Neaplju spustila nad tisoč metrov globoko. Na dnu sta ostala sedem ur. Nabrala sta veliko množino gradiva, ki bo služil biologom za raziskovanje življenja v globinah morja.

PREBIVALSTVO JUGOSLAVIJE

Ker se bližajo volitve v zvezno Narodno skupščino, so v Jugoslaviji iznova prešteli prebivalstvo ter ugotovili, da šteje država 18 milijonov in 62 tisoč duš.

SEDEMINŠESTDESET VRTNIC

Predsednik Eisenhower je dopolnil v ponedeljek 67 let starosti. Ves dan je delal kot običajno in sprejel v dar 67 blagodišečih vrtnic. Da bi ne obolel, se je nekaj dni prej dal cepiti proti azijski mrzlici.

MEŠANI ODBOR

V začetku prihodnjega meseca se sestane v Beogradu stalni jugoslovansko-italijanski odbor, katerega naloga je, da pazi, kako se izvršujejo določila londonskega sporazuma z dne 4. oktobra 1954.

Govorili bodo med drugim o položaju slovenskih šol na Tržaškem in italijanskih v Koprščini in Bujsčini.

Mi zagovarjamo načelo, naj bodo Italijani in Slovenci tudi glede šolstva v vsem enakopravni. Sprejemamo torej idejo medsebojnosti ali reciprociteti.

RUSKO - AMERIŠKI SPORAZUM

Iz Moskve je prišla vest, da je bil med ameriški in ruskimi znanstveniki sklenjen pomemben dogovor: medsebojno se bodo obveščali o vsem, kar eni ali drugi vedo o opazovanjih, ki jih beleži ruski »sputnik« na svojih poletih okoli zemlje.

PORTOROŽ JE POSEKAL BLED

Tujski promet v Sloveniji je bil letos večji kot lansko leto. Glavni vzrok je v tem, da so se znižale cene za sobe in hrano. Največji napredek je doživel Portorož v bivši coni B. Prelepi obmorski kraj je imel že v prvem polletju še enkrat toliko (105%) gostov kot lani, medtem ko je število tujcev na Bledu padlo v istem času za 43 odstotkov.

NOVICE

VERA V AMERIKI

Združene države slove v svetu kot najodločnejše braniteljice zapadne krščanske omike. Kakšno je v resnici versko življenje v Ameriki, se najbolje vidi iz knjige, ki jo je za l. 1958 izdal Ameriški državni svet za Cerkev.

V njej je zapisano, da se zanimanje za vero zadnje čase v Ameriki močno širi: od l. 1955 do danes se je število članov raznih Cerkev pomnožilo za več kot 3 milijone, tako da pride na 100 prebivalcev 64 oseb, ki so vpisani v to ali ono Cerkev ali v judovsko versko skupnost. Vsi ostali, to je 36 odstotkov, so pa brezverci; več kot eno tretjino Amerikancev tvorijo torej pogani.

Cerkveno življenje je vrh tega v Ameriki silno razcepljeno, saj je v Združenih državah nič manj kot 268 samostojnih verskih občeštej: razne protestantske ločine štejejo skupaj 60 milijonov udov, katoličanov je okoli 34 milijonov, judov 5 milijonov, pravo-slavnih pa dva in pol.

Velika nevednost

Od krščanskih Cerkev se širijo, kot bere-mo, najhitreje metodisti, ki štejejo okoli 8 milijonov članov.

Kolika nevednost glede krščanskih resni-vlada večkrat med prebivalstvom, nam pr-nazorno opisuje neki vojaški kaplan pri ame-riškem letalstvu. Od 387 njemu podrejenih vojakov, pravi, ki so bili udje te ali one Cerkev, jih 229 ni znalo, da sestoji sv. pismo iz knjig nove in stare zaveze. Samo 303 so vedeli povedati, koliko je število Kristuso-vih apostolov, 202 vojaka nista pa znala na-vesti niti enega apostola po imenu. Samo 30 jih je vedelo, kdaj in kje je Jezus živel.

Versko življenje v Ameriki, kot vidimo, ni ravno vzorno. Najbolje organizirana je ka-toliška Cerkev. Ona ima svoje univerze, mo-čan tisk in številna društva in to je vzrok, da imajo katoličani, čeprav jih je le 34 milio-nov, zelo velik vpliv v državi.

AMERIŠKI DAVKOPLAČEVALCI

Iz uradnih številk izhaja, da je v minulem letu odšel vsak Amerikaneec državi 545 do-larjev davka, kar znaša približno 350 tisoč lir. Veliki znesek na glavo dokazuje, v koli-ki blaginji živi danes prebivalstvo Združe-nih držav.

PLAVAJOČE HIŠE

V Holandiji, ki leži ob morju in je prepre-žena s prekopi, žive ljudje v veliki blaginji. Neka tamkajšnja tovarna je pred kratkim izgotovila za izlete kar plavajočo hišo, se-stoječo iz 7 prostorov. V njej je kopalnica, centralna kurjava in tudi garaža, da se pot-niki, kadar kje pristanejo, lahko z avtom peljejo na izlete.

RAZLIČNI OKUSI

Kaj je lepo, o tem so ljudje različnih mnenj. Mi smo recimo prepričani, da so le-pi tisti zobje, ki so biserno beli. Prebivalci otoka Vap v Tihem oceanu pa vidijo vzor lepote v črnih zobeh. Po potrebi si jih s po-sebno mažo počrtnijo.

NENAVADNA SMRT

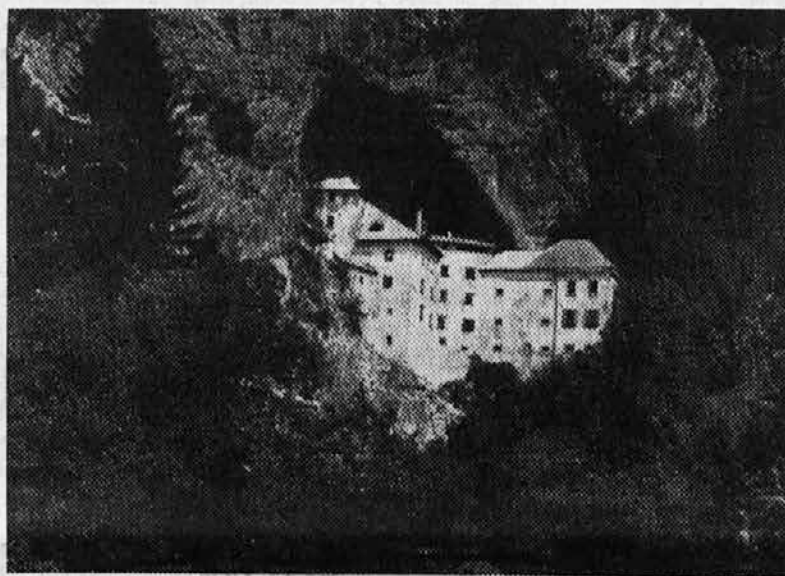
V Piacenzi je mlad knjigovez Pavel Marchi samega sebe obglavil. Obrezoval je namreč knjige; po neprevidnosti je pa stegnil glavo skozi strojev okvir, da bi pogledal, ali ne sto-je knjige poševno. Pri tem je pa pognal kolo in rezilo mu je gladko odsekalo glavo.

DENAR GA NI BRIGAL

Nekoč je velik bogataš povabil slavnega učenjaka Einsteina, naj pride v sosedno me-sto predavat v njegovo hišo o svoji teoriji. Einstein je odklonil, češ da je to zanj zguba časa.

»Saj Vas bom, g. profesor, za trud obilno poplačal«.

»Hvala Vam«, je odgovoril Einstein, »to-da jaz si nikakor ne morem dovoliti, da bi zapravljval čas s tem, da bi služil denar«.

Predjamski dvorec

SAJ JE VSEKANI!

Elvis Presley, ki je »izumil« divjaški ples rock and roll, se je ponudil nekemu london-skemu nočnemu zabavišču za nastope. Za en teden nastopov je pa zahteval nič manj ko 25 milijonov lir. Razume se, da so se fantali-nu, ki misli, da je umetnik in kulturonošec, raje — odrekli.

OLIKAN ZAPORNIK

Iz londonskih ječ je zbežal Karel Pavous, ki bi zavoljo ropu moral odsedeti še 7 let. Ravnatelj kaznišnice je poslal jetniško ob-leko in pismo, v katerem se opravičuje, češ da je tako naglo odšel iz celice, da se ni utegnil od nikogar posloviti. Dnevi v zapo-ru mu bodo vsekakor ostali v trajnem spo-minu.

NEVARNO MLEKO

V angleški tovarni za atomsko silo blizu Cal-der Halla so se pred dne-vi iz nepojasnjenih vzro-kov ugrele in začele na-enkrat žareti naprave, na-polnjene z uranom. De-lavci in uradniki so se preplašeni razbežali, da bi jih ne zajeli radioak-tivni žarki. Sedaj so ob-lastva ukazala bližnjim mlekarnam, da do prekli-ca ne smejo prodajati prebivalstvu mleka. Kra-ve, ki se pasejo v bližini tovarne, bi se namreč utegnile navzeti radioak-tivnosti, jo z mlekom prenesti na ljudi ter jim povzročiti neozdravljive bolezni.

Rusi so odprli novo poglavje v zgodovini človeštva

(Nadaljevanje s 1. strani)

gično poveljništvo, ki bi izdalo v slučaju so-vjetskega napada letalom ukaz, naj takoj nesejo vodikove bombe nad Rusijo. Ako Ru-si niso tega že danes dosegli, bodo prav go-tovo s prihodnjim, popolnejšim satelitom.

Poveljniki ameriškega zrakoplovstva se za-voljo tega bajè že ukvarjajo z načrtom, da bi eno tretjino ali kar polovico letal, oprem-ljenih z atomskimi in vodikovimi bombami, ne držali na zemlji, temveč v stalnem poletu, da bi Amerika bila brezpogojno varna pred katerimkoli nenadnim napadom Sovjetske zveze.

POLITIČNE POSLEDICE

Toliko razburjenje je seveda pretirano in neupravičeno. Preden bodo namreč Rusi mogli izdelovati v večjem številu neznansko drage medcelinske izstrelke, bodo pretekla še leta. Iz vsega pa spoznamo, kako velike in neposredne so bile politične posledice zad-njih dveh ruskih izumov.

Prvo, kar je bilo opaziti in kar je povsem naravno in človeško, je bilo, da se je med Rusi in tudi drugimi Slovani močno dvigni-la narodna samozavest. Na zapadu se je bil na žalost utrdil predsodek, da so Slovani za-ostali in v mnogočem še napol barbarski lju-dje, ki se za ves svoj napredek imajo zahva-liti le zapadnjakom: Nemcem, Francozom,

Angležem, Italijanom in Amerikancem. Sa-mi iz sebe si ne upajo nič velikega ustvariti. Taka domišljavost je še danes zelo razširjena n. pr. tudi med tukajšnjimi Italijani ter nam močno škoduje.

Krivičnemu naziranju o manjvrednosti slo-vanskih narodov je bil 31. avgusta in zlasti še 4. oktobra zadan smrtni udarec.

Med neposrednimi posledicami ruskih izu-mov je pa na žalost tudi ta, da se velesile hočejo sedaj pognati v še hujšo tekmo v obo-roževanju. Werner von Braun je izjavil, da bodo Amerikanci, če združijo in napnejo vse svoje sile, v kratkem dosegli in prekosili Ru-se.

Mi smo pa prepričani, da bosta tudi zad-nja dva velika izuma ruskih učenjakov konec koncev služila le miru v svetu. Napredek teh-nike je tako nagel in silovit, da razpolagajo sodobne vojske danes že z orožjem, s kate-rim je mogoče zbrisati milijonska velemera v nekaj urah z obličja zemlje in iztrebiti ce-le narode. Nova svetovna vojna bi prav goto-vo prinesla uničenje ravno tako napadenim kot napadajočim državam. Ker pa lastne smrti nihče ne mara, je človeštvo že iz stra-hu prisiljeno reševati svoje spore brez vojne, to se pravi z miroljubnimi sredstvi.

Strah, ki sta ga ruska izuma tako zelo po-večala v svetu, je torej pravzaprav prispevek k ohranitvi in utrditvi svetovnega miru.

Dopisi s Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

V ponedeljek je imel redno sejo tržaški pokrajinski svet. Razpravljal je v glavnem o proračunu tekočega leta, ki ga je pred kratkim odobrila prefektura. Ta je pokrajini nakazala 763 milijonov državnega prispevka, se pravi enako vsoto kot lani. Pokrajinski svet je bil svoj čas sestavil proračun, ki je predvideval okrog 900 milijonov primanjkljaja, a so ga nadzorna oblastva zmanjšala za 164 milijonov.

Vsi svetovalci so ostro grajali ravnanje prefektore, ki ni pokazala dovolj razumevanja za številne potrebe tukajšnjega prebivalstva ter pokrajinski upravi obenem preprečila, da povsem izvede svoj načrt dela.

Slovenski svetovalec Gerbec je protestiral, ker prefektura namerava povečati davke kmetovalcem, in predlagal, naj svet predlog prefektore zavrne. Proti povišanju teh davkov se je izjavil tudi demokristjan Corberi. Gospod Gerbec je nadalje naprosil upravni odbor, naj poskrbi, da oblastva premeste drugam vojaško strelišče na Repentabru. Odbornik za kmetijstvo je odgovoril, da bodo to vprašanje rešili na sestanku, ki se ga bodo udeležili general Ferrari, župan g. Bizjak, svetovalec Gerbec in predstavnik pokrajinskega upravnega odbora.

BOLJUNEC

Mnogi vaščani se zadnje čase pritožujejo, da občinska uprava preveč skrbi za razna dela v Glinščici, medtem ko je v Boljuncu marsikaj zanemarjenega. Pravijo, da Selad urejuje vsako, še tako stransko stezo v Glinščici, medtem ko se nihče ne briga, da bi na primer razširili glavno pot ob vhodu v Boljunec ali popravili poti, ki vodijo proti kamnolomu.

Te napake bi se po našem dale odpraviti, če bi o raznih delih Selada odločalo več ljudi in če bi občinska uprava imela več stikov z vsemi prebivalci. Dogaja pa se, da o marsičem odloča samo ožja skupina oseb, ki si najbrž domišlja, da je vsevedna. Če je to veljalo do danes, ni rečeno, da mora veljati tudi za naprej.

Prav je, da upravni odbor skliče sejo občinskega sveta, ki naj temeljito prouči sedanja in bodoča javna dela v dolinski občini.

BRIŠČIKI

Na sprejemu pri dr. Palamari je naš župan g. Pirc med drugim posredoval, da bi oblastva enkrat za vselej uredila glavno pot v našo vas. To delo je nujno, saj prihaja k nam čedalje več Tržačanov, ki radi obiskujejo tukajšnjo znamenito jamo.

Branka Hrovatina, ki mu je šele 8 let, so pred dnevi morali odpeljati v bolnišnico, ker si je z bodečo žico ranil desno roko. Vaščani mu želimo, da bi kmalu okreval.

DEVIN

Čeprav se je tujskoprometna sezona že ključila, je ob lepih dnevih v našem pristanšču še mnogo gostov. Tako smo v nedeljo videli precej ljudi v kopalnih oblekah: nekateri so se samo sončili, pogumnejši so se pa klopali v morju.

Ponovno smo ugotovili, da je nujno urediti že za prihodnje poletje primeren prostor za spravljjanje avtomobilov. Že sedaj se nam-

reč dogaja, da marsikateri tujec kar obrne svoje vozilo, ko vidi, da se ne more nikjer ustaviti.

Azijska mrzlica se je zadnje dni pojavila tudi v naši vasi. Zbolelo je precej otrok in vse kaže, da bodo morali šolo za nekaj dni zapreti.

DOLINA

Pred kratkim je prefektura odobrila občinski proračun za tekoče leto. Občini je nakazala 30 milijonov prispevka, medtem ko je občinski svet svoj čas bil zaprosil za 45 milijonov. Izmed postavk, ki jih je prefektura črtala, omenimo 1 milijon lir za opremo novih šolskih razredov v Ricmanjih, 2 milijona za plače občinskim uslužbencem ter več milijonov za vzdrževanje vaških poti. Oblastva so obenem zavrnili predlog, da bi v starem občinskem domu v Dolini ustanovili knjižnico in čitalnico.

Da bi v ricmanjski šoli ne trpel pouk, si je županstvo izposodilo opremo od miljske občine.

MAČKOVLJE

Naše matere so z veseljem sprejele vest, da so se slovenski pokrajinski in občinski svetovalci na sprejemu pri generalnem komisarju Palamari zavzeli tudi za ustanovitev otroškega vrta v naši vasi. Dr. Palamara je sicer smo izjavil, da se bo za stvar zanimal, vendar vsi trdno upamo, da oblastva vrtec odpro že v tem šolskem letu. Občinska uprava je v tukajšnji šoli že pripravila in opremila prostore za novi vrtec.

SESLJAN

Nova cesta od sesljanskega nadvoza do cerovske poti ni rojena pod srečno zvezdo. Podjetje Milič jo je bilo že pričelo graditi, a je moralo dela prekiniti, ker so nenadoma nastali zapletljaji. Dalj časa so se občina, uprava državnih cest in lastniki zemljišč pogajali, kod naj gre nova pot. Ko je vse kazalo, da so se pogodili, je prišlo do novega spora, iz katerega se zdi, da skoraj ni izhoda.

Ker je ta pot nujno potrebna predvsem Cerovcem, upamo, da bodo prizadete stranke pokazale pri pogajanjih več razumevanja in končno našle pot do sporazuma.

SLIVNO

Iz naše vasi se redkokdaj oglašamo, kar pa ne pomeni, da se pri nas nikdar ne dogodi nič posebnega in da nimamo nobenih potreb. Smo pač delavci in kmetje in zato vzamemo v roko raje kramp kot pero.

Danes moramo izraziti svoje nezadovoljstvo, ker smo slišali, da bomo še več mesecev čakali na ureditev vaških poti. Občinska uprava bi morala vsekakor dati prednost javnim delom v naši vasi, ki je doslej bila po splošnem priznanju zelo zanemarjena.

Ne verjamemo namreč, da so se dela zakasnila samo po krivdi oblastev v Trstu, saj ta navadno odobro načrte po vrstnem redu vložitve. Tudi nabrežinski tehnični urad je torej delno kriv, da imamo še vedno s' poti. In prav je, da to javno izpovemo, da ne bo drugič delal napak.

ŠTIVAN

Nedaleč od tovarne papirja so pred kratkim pričeli graditi novo cesto, ki bo povezovala glavno pot za Tržič s pravkar dovršeno

avtocesto. Ta se, kot znano, za sedaj konča pri Timavu, ker oblastva niso še odobrila načrta novega mostu čez reko. Novo pot grade zato, da bodo po njej preusmerili promet s tovorniki s sedanje državne ceste na avtocesto in tako zmanjšali preobremenjeni promet po Devinu in Sosljanu.

REPENTABOR

V začetku prejšnjega tedna smo pokopali 28-letnega Ladija Gupstina s Cola. Mladeni se je hudo ponesrečil na Opčinah, kjer se je vanj zaletil neki tržaški avto. Prepeljali so ga sicer v bolnico, a je po nekaj dneh podlegel ranam. Pogreba se je udeležilo mnogo pokojnikovih prijateljev in znancev, kar je gotovo bilo v tolažbo hudo prizadetim sorodnikom.

Naj mu sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

ŽAVLJE

V torek so v Rimu podpisali dogovor, s katerim je vlada odobrila gradnjo novega velikega naselja »Sv. Sergeja« v Žavljah. Vlada se je obenem obvezala, da bo to gradnjo gmotno podprla in je v ta namen za sedaj določila 3 milijarde in 200 milijonov lir. Od teh bosta ustanovi Ina-Casa in Unrra-Casa prispevali 2 milijardi, ostalo pa bodo prejeli od tržaškega krožnega sklada. Naselje zavzema 76 hektarov površine, ki je bila doslej po veliki večini last slovenskih mandrijarjev in kmetovalcev iz Sv. M. Magdalene spodnje.

Naselje grade za delavce in nameščence tovarn v Žaveljskem industrijskem pristanšču, a je obenem, kakor smo svoj čas obširno pisali, očiten primer raznarodovanja slovenske zemlje na Tržaškem. Zato Slovenci njegovega rojstva nikačkor ne moremo pozdraviti.

BORŠT

Prosvetno društvo Lonjer-Katinara je prejšnjo soboto gostovalo v Borštu. Igralo je veselo tridejansko Ploha, ki je žela (kar lep uspeh. Požrtvovalni igralci in igralka zaslužijo vse naše priznanje. Želimo, da bi vztrajali pri začetem delu ter svoje kulturno udejstvovanje v bodočnosti vsestransko poglobili in izboljšali.

TREBČE

Člani Prosvetnega društva Lonjer-Katinara priredijo v soboto v Trebčah veseloigro Ploha. Upamo, da se vaščani prireditve udeležijo v lepem številu.

† ANTON RADOVIČ

Ko smo bili na tem, da zaključimo list, so nam iz Nabrežine sporočili, da je v sredo zvečer nenadno umrl znani industrijalec arh. Anton Radovič. Pokojnik se je rodil v Nabrežini leta 1895 in je po očetovi smrti prevzel vodstvo kamnoseškega podjetja, ki prav letos obhaja 100-letnico svojega obstoja. Z njegovo smrtjo je tržaška kamnoseška industrija zgubila enega svojih najvidnejših predstavnikov, kajti arh. Radovič ni bil samo ugleden podjetnik, temveč tudi priznan strokovnjak v industriji kraškega marmora.

Naj mu bo lahka domača zemlja. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

== Dopisi iz Goriške ==

IZ PODGORE

Na rožnovensko nedeljo, 6. oktobra, smo Podgorci doživeli veliko versko slovesnost, ki jo je oznanjal ob tridnevnicu razsvetljeni zvonik in marsikatera raketa, ki smo jih spuščali v zrak. Popoldne v nedeljo pa se je razvila iz farne cerkve veličastna procesija, ki jo je vodil msgr. Novak, do priljubljene Marijine kapelice v jami pod Kalvarijo, ki je zares tudi priznana umetniško delo in spomin na strahote svetovnih vojn, ko so Podgorci iskali varstva in pomoči pri Kraljici miru. Častnega kanonika Novaka je spremljalo lepo število sobratov in velika množica vernikov tudi iz mesta in okolice. Rožnovenska pobožnost se bo odslej obhajala vsako leto.

Zvedeli smo, da je mestna uprava odobrila za nadaljnjo popravilo naše farne cerkve drugi prispevek 400 tisoč dir, kar je potrdila tudi že prefektura. Dela bodo izvedli v najkrajšem času.

Na zadnji seji mestnega sveta so med drugim sklenili, da bodo povečali javno razsvetljavo v naši ulici Sv. Justa in tudi na našem novem mostičku čez Sočo pri Stražicah, za kar bodo potrošili 20 tisoč dir. Na Majnici pri Marijini kapelici pa je mestna uprava odkupila košček zemljišča, na katerem bo zgradila čakalnico za potnike z avtobusom, ki bo podobna tisti na Goriščeku (Katarinijevem trgu).

Avtobusni vozni red št. 7 za obrat med Gorico in Podgoro je odslej naslednji:

Ob delavnikih vozi iz železniške postaje ob: 5.20, 7, 8, 9, 10, 11, 12.35, 13.25, 15, 17.40, 19, 20 in 21.35.

Iz Podgore pa vozi ob delavnikih ob: 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 13, 14.10, 15.30, 18.10, 19.30, 20.30 in 22.10.

Ob nedeljah in praznikih vozi iz južne postaje ob: 9.10, 12.40, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 35, 22.30 in 23.30.

Iz Podgore ob nedeljah in praznikih pa vozi ob: 9.35, 10.25, 13.15, 14.30, 15.30, 16.30, 17.55, 18.40, 19.30, 20.30, 22, 23 in ob 0.15.

SOLKANSKO POLJE

V četrtek, 3. oktobra, smo spremili na pokopališče v Pevmo 80-letno Komel Marijo. Po rodu je bila iz Števerjana. Pokojnica je bila zelo pridna in dobra gospodinja. Dolgo let je delala pri dveh podjetjih za izvoz zelenjave in sadja na goriškem trgu. Zato je bila zelo dobro poznana v mestu in okolici. Pogreba se je udeležilo mnogo prijateljev in znancev. Družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

IZ ŠTEVERJANA

Pred kratkim je obiskal eden naših občinskih svetovalcev Jazbinca, ki so se vsi obvezali, da bodo napeljali elektriko v svoje hiše. Tako namreč zahteva podjetje, preden napelje v kako vas električno luč. Ker je zadeva sedaj urejena, upamo, da bodo v najkrajšem času napeljali v Jazbine elektriko ter s tem izpolnili dolgoletno srčno željo Jazbincev po sodobni razsvetljavi.

Prejšnji teden je na avtobusni progi Gorica-Oslavje-Števerjan stopil v veljavo naslednji vozni red:

Odhod iz Gorice ob delavnikih: 7., 12.30 in 16.

Iz Števerjana: 8.30, 1.05 in 17.35. Ob nedeljah iz Gorice: 14.30, 18.30 in 22; iz Števerjana: 15.19. in 22.30.

Iz Gorice skozi Grojno vozi avtobus ob delavnikih: ob 7., 12.30, 13.30 in 18.; iz Števerjana: 7.30, 13, 14.15 in 18.30. Ob nedeljah: iz Gorice: 15.30 in 17.30; iz Števerjana: ob 16. in 18. uri.

KULTURNI PRIREDITVI

V soboto in nedeljo je goriški okteti priredil samostojni pevski koncert v dvorani na Placuti. Zbor vodi Franci Valentinčič iz Pevme, ki je prejel od očeta, pevskega organista in pevovodje, zares zlato deto to je lepo glasbeno nadarjenost in še posebno ljubezen do slovenske pesmi.

Brez pretiravanja lahko trdimo, da sta okteti in mladinski mešani zbor nudila goriškemu občinstvu s svojim ubranim petjem prelep umetniški užitek. Tudi program, ki je obsegal 19 pesmi, je bil dobro izbran. Skladbe je na klavirju spremljal g. Andrej Bratuž, točke sporeda pa je napovedoval g. Karel Brešan iz Podgore. Goričani smo na tem koncertu spoznali, da je našemu narodu tudi v zamejstvu zajamčena lepa hodočest, dokler ima v mestih in na podeželju požrtvovalno, po kulturi in lepim vzorih stremečo mladino.

V nedeljo je SNG iz Trsta priredilo dve predstavi v prosvetni dvorani na Korzu Verdij. Predvajalo je komedijo Branislava Nušiča

Žalujoči ostali. Šaloigra je ena izmed najboljših Nušičevih del, ker nam ne predstavlja le srbskega družbenega okolja, marveč je občedlovskega značaja. Prav taki, kot nam jih riše veliki humorist in satirik Nušič, so več ali manj pri vseh narodih sorodniki brigatnih pokojnikov. Goriško občinstvo se že dolgo ni toliko nasmejalo kot pri tej komediji, zlasti še zaradi tega, ker je bilo Nušičevo delo morda celo na pretiran način potrževano. Avtor se je prav v tej igri najbolj približal Rusu Gogolju, ki je privabil samemu carju Nikolaju II. bridke solze v oči, ko je zagledal v zrcalu njegovega Revizorja svojo ogromno državo.

Največ smeha je vzbudila potržena šjora Marjeta, Valerija Silova, ki je nastopila kot gost. Vlogo Danice je v splošno zadovoljstvo občinstva odigrala Dana Bratuževa.

SMRT SLOVENCA V RIMU

V soboto je v Rimu iznenada umrl g. Jožko Žabikar, bivši lekarnar na Jesenicah in bivši profesor na višjih šolah v Gorici. Umrli je za srčno boleznijo.

Pokojnik se je rodil v Novem mestu l. 1893. Bil je mož plemenitega značaja in zato so ga vsi visoko cenili in spoštovali. Zelo ga je vzljubila goriška šolska mladina, ki ga bo ohranila v trajnem spominu.

Naj mu sveti večna luč in Stvarnik naj mu bo bogat plačnik. Užalošeni družini, zlasti še g. soprogi, izrekamo ob bridki izgubi vzornega moža in očeta iskreno in globoko sožalje.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Sredi septembra so se v našem mestu zbrali župani in tajniki iz Tavorjane, Tipane, Srednjega, Sovodenj, Podbonesca, Sv. Lenarta, Grmeka, Prapotnega, Šempetra, Ahrena, Fojde in Brda. Na sestanku Hribovske skupnosti, ki sta se ga udeležila tudi naš župan in senator Pelizzo ter pokrajinski svetovalec polkovnik Olivieri, so razpravljali o vzdrževanju cest in graditvi šolskih poslopij. Ceste in primerne šole sta gotovo važni vprašanja za naše kraje. Zares prav potrebno je, da bi v vseh slovenskih občinah čimprej poskrbeli za ugodna šolska poslopja, tako da bi ne bilo treba našim otrokom zmrzovati v slabih učilnicah po zasebnih hišah. A čudimo se, da se upravitelji naših občin na svojih sestankih nikdar ne dotaknejo zares življenjskega vprašanja našega slovenskega obmejnega prebivalstva: kako zaustaviti izseljevanje in kaj bi morala vlada ukreniti, da bi ne ostale naše vasi brez moških in celo brez mlajših žensk. Sestanki naših županov in tajnikov se pečajo vedno le z navadnimi upravnimi zadevami, nikdar o tem, kako bi našim ljudem poskrbeli stalno zaposlitev doma. Šole, ceste, vodovodi in podobna tekoča javna dela nikakor ne morejo znatno izboljšati gospodarskega stanja naše dežele. Nikjer pa ni med našimi upravitelji pogumnega moža, kot jih najdeš v pasivnih hribovskih krajih Furlanije, ki bi osrednji in pokrajinski vladi zaklical, da tako ne more iti več naprej. Skoro ves za delo sposobni rod slovenskega moškega in ženskega obmejne-

ga prebivalstva živi danes le od dela v tujini. Izseljevanje postaja kljub vsemu od dne do dne hujše. Vtis imamo, da bodo strahotne posledice takega stanja spoznali vladajoči krogi šele tedaj, ko bo žal že prepozno. Na to smrtonosno rano naše prelepe obmejne deželice zaman opozarjamo iz dneva v dan odgovorne kroge.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Zvedeli smo, da je ministrstvo za javna dela pred kratkim odobrilo načrte za nekatera javna dela, ki jih bodo izvedla delovišča, da se v naši deželici omeji brezposelnost. Za vsako posamezno delo je ministrstvo določilo državni prispevek, in sicer za popravilo ceste, ki vodi iz Ahrena preko Subida v Prosnid 740.000 lir; za preureditev in razširitev pokopališča v Lesi pri Hhodiču 740 tisoč; za popraviljanje občinskih cest v Gorjanih 740.000; za popravilo ceste Kodromac - Oborče v občini Prapotno enak velik znesek; za gradnjo ceste, ki bo vezala Gorenjo vas — Zapotok — Kal v občini Podbonesce pa en milijon 460.000 lir; za gradnjo nove ceste Brda - Sovodnje 2 milijona 13 tisoč dir; za popravilo ceste, ki vodi na pokopališče v Prosnidu 740 tisoč; za gradnjo nove ceste Mažarole - Tamora v občini Tavorjana enak znesek; za nov cerkveni zvonik v Ramovščici v občini Fojda 2 milijona 698.000 lir.

V Vilah pri Fojdi so si tamkajšnji posestniki, ki jih je 18, pred kratkim zgradili primerno poslopje, v katerem bodo imeli za-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

(Nadaljevanje s 5. strani)

družno gostilno in prodajalnico živil. Doslej so morali hoditi daleč do Podcerkve po živila. Tega so se pa naveličali in zato so se združili in si skupno zgradili zadružni dom. Za majhno in revno vas je bilo tako podjetje sicer zelo težavno, a dobra volja in sloga sta vse ovire premagali.

Vasici pa še vedno manjka najvažnejše za urejeno življenje in to je zdrava pitna voda. Najbližnji izvir je pol ure oddaljen in zato bi bilo prav, da bi občinska uprava in druga pristojna oblastva čimprej preskrbela revni vasici zaželeno pitno vodo.

Do danes je bil avtomatičen telefon za razgovore samo v Šempetru, v zadnjih dneh so pa začeli z deli, da bi modernizirali telefonsko centralo in zato bo odslej telefon avtomatičen za vso občino.

IZ POBONESCA

V zadnjem času se obmejni osebni promet v nadiški dolini vedno bolj razvija. Na prehodu pri Stupici čakajo dolge vrste ljudi in avtomobilov včasih tudi celo uro, da jih ca-

rimiki pregledajo. Večkrat čujemo ljudi s Kobariškega in z Bovškega, ki se vračajo s trga v Čedadu, kako bi se radi na prehodu nekam usedli in se malo odpočili, ker so utrujeni od naporene poti, pa nimajo kam. Zato bi bilo potrebno, da bi pri Stupici zgradili primerno čakalnico, da bi ne ljudje, medtem ko čakajo, bili izpostavljeni dežju in mrazu. Prav bi bilo tudi, da bi na meji hitreje opravili pregled, ker cariniki predolgo zadržujejo vsakega potnika. To se ne dogaja niti v Gorici niti na ostalih prehodih.

V kratkem bodo napeljali telefon tudi v Arbeču in Mersinu, kakor se je že zgodilo v drugih naseljih naše razsežne občine.

IZ AHTENA

Povedati je treba, da je v zadnjem času naša občina dovršila že razna javna dela in da ima v načrtu še nova. V kratkem začnejo v Ahtnu graditi novo šolo, ki bo stala 19 milijonov lir. Za to delo je občina najela posojilo. Še letos bodo popravili tudi cestno mrežo, ki povezuje preko vasi Malina in Prosnida Ahten s tipansko občino. To delo

bo stalo okoli 3 milijone lir. Ustanovili bodo delovišče, pri katerem bodo zaposlili domače ljudi. Ceste mislijo pri tem tudi razširiti in dobro popraviti, da bo po njih lahko vozil avtobus.

IZ RAJBLJA

V sredo prejšnjega tedna so rudarji stopili v štiridnevno stavko. S tem so delavci dokazali, da je njihov položaj postal neznošen. Uprava rudnika je sicer odgovorila na pismo, ki so ji ga poslali delavski zastopniki, vendar je bilo iz pisma razvidno, da podjetje zavrača vse predloge delavcev in da bi bila kakršnakoli pogajanja brezuspešna.

Zavrnen je bil tudi predlog, naj se mleko prodaja po primerni ceni.

Tudi v tej stavki je delavstvo dokazalo svojo zrelost in odločnost. Lastnik in uprava rudnika bosta spoznala, da ne bosta mogla s svojimi nesocialnimi ukrepi dolgo izzivati našega v borbi izkušenega delavstva. Pri vsem neredu, ki je pod novim gospodarjem zavlada v rudniku, se javnost čudi, zakaj državna oblastva ne pouče lastnika, da je treba z delavstvom drugače ravnati.

7

V SONCU IN SENCİ

R. B.

Samo grof Gruenne in mati Zofija sta gledala postrani kot vrinjenko, ker sta bila v strahu, da bo lepa nevesta spodkopala njen vpliv na cesarja. Nekega dne je nadvojvodinja Zofija izjavila v precejšnji družbi, tako da jo je lahko slišala tudi Elizabeta: »No, saj si zdaj nekam lepše čisti zobe.«

Te besede o umazanih zobeh so Elizabeto tako ranile, da jih je občutila kot prvi trn v kroni svojega poznejšega trpljenja.

»Peruti mi posodi...!«

Prišel je dan, ko so vladarja klicale dolžnosti na Dunaj. Težko se je ločil od neveste. V kabinetni pisarni je vedno mislil na zlate dneve v Ischlu. Sisi pa je premišljala na domu, kaj se je z njo zgodilo. Prej je bila mala, plašna deklica, ki je ljubila cvetke na travniku, letala po divadah in prisluškovala lastovičjemu žgolenju. Prava hči narave, malce samovoljna, občutljiva za vse lepo. Zdaj naj postane cesarica, jetnica v zlati kletki. Kako naj najde svobodo v dvorskem okolju, zgrajenem na togem španskem obredu? Ah, proč so mlada leta; ne bo več sladkih ur prve, še ne dosanjane ljubezni. Spet je vzela mala nevesta v roke svoj dnevnik, ki je že dosti tednov sameval v miznici.

Tezobno srca in negotovost je zaupala v pesmi na bele liste. V njej prosi lastovico:

*Odnesi me v daljni kraj,
da ubežim usodi,
ker tu ni zame maj.«*

Niso je zanimale priprave, pomerjanje oblek in nakita, kar je veselje vsake neveste. Mislila je le: »Ah, mladost, ti moja, kam ušla si, kje si?«

Zaročenčeva mati ji je poslala slike iz Ischla. Bodoča snaha se ji je zahvalila v prijaznem pismu in je menila, da se ji pri-

kupi, če ji piše »ti«. Pa kako jo je zbodlo, ko ji je zaročenec sam poslal opazko, češ da dvorna pravila prepisujejo, da mora še on, cesar, svojo mater vikati. Zopet kaplja grenkobe na mlado srce.

V oktobru l. 1853 je Franc Jožef prihitel na obisk v Possenhofen. Postal je zopet srečen zaljubljenec; materi je večkrat pisal ali brzojavil — pošiljati brzojavke je bilo eno njegovih redkih veselj — da se počuti kot v nebesih. Sisi je ljubila družbo, kadar so šli na izlete v bližnje gozdove, lovili ribe in jih sami pekli, dolgočasila se pa je na uradnih sprejemih ali dvornih plesih.

Nadnjo so prišle še druge težave. Morala se je pripravljati za stan avstrijske cesarice. Po več ur na dan so prihajali profesorji in jo učili. Pri teh urah se je počutila kot v kletki. Najraje se je pa učila madžarščine. Mladi ogrski pesnik Janos Majlath je čustveni princesinji tako ognjevit prikazal jezik in zgodovino junaškega naroda, ki se je v revoluciji l. 1848 boril za svobodo, da se je tudi Elizabeti ogrelo srce za Ogre in za mladega profesorja.

Papige in darovi

Že prevelika vnema za Ogre in, kako je kasneje kot cesarica skušala vplivati na dunajsko politiko, kaže, da je Sisi imela precej trmasto in svojevoljno glavo. Cesar je to spoznal na njej že, ko je bila zaročenka. Zato je v poznejših pismih svoji materi malo manj navdušeno risal njeno podobo. Obenem s trmo je Franca Jožefa odbijala na zaročenki tudi neka otroškost. Obenem je pa imela poteze deškega značaja. Še nekaj mesecev pred poroko je po fantovsko plezala na drevesa, rada je sama brez družbe tekala po travnikih, nabirala cvetke in poležavala v gozdu pod drevesi. Oče, ki je bil čudaški veseljak

in svobodoljuben človek, se ni preveč strinjal z ženo. V gradiču je imel lastno stanovanje v posebnem nadstropju. Pač pa je zelo rad imel Sisi. Jemal jo je s seboj na izlete v planine, naučil jo je vaditi pse in konje. Postala je izvrstna jahalka. Ljubila je tudi vse druge živali, posebno ptice.

Najbolj pa si je želela imeti pisarja papagaja, ki bi znal kaj govoričiti. Dolgo se ji ni izpolnila ta otroška želja. Štiri mesece pred poroko je pa trmasta in otroška prepročina zmagała. Omenila je zaročencu - cesarju, da bi rada imela takega papagaja. Čeprav še mladenič, je cesar v svoji cesarski veličini kar poskočil. Kmalu bo cesarica, pa se hoče pogovarjati s papagajem!

Za novo leto je Sisi prejela po posebnem kurirju z Dunaja dragocen krznen plašč. Nič se ga ni razveselila. Po isti pošti je dala vedeti cesarju, da pričakuje papigo. Zdaj se cesar ni več upal upirati.

Čutil je, da je v nevesti prvi val navdušenja za poroko že uplahnil. On pa je bil kljub njeni trmi in papigi še vedno vanjo zaljubljen.

Elizabeta je podzavestno odkrivala na cesarskem zaročencu prav tiste poteze, katere so jo že pri materi odbijale: pikolovstvo, natančnost, samozavest in navdušenje za etiketo. Pozneje, ko je videla na svojem možu, kako pazi, da je vsak svinčnik natančno na svojem mestu, so ji zvenele v ušesih očetove besede, da bi se ona dva ne smela nikdar poročiti.

Toda kolo se je že obrnilo in je steklo ter se ni dalo več ustaviti.

Vse priprave za poroko so bile v tekcu. Najprej je bilo potrebno premagati ovire, ki sta jih stavila zaročencema cerkveni in državljanski zakonik, ker sta bila v bližnjem sorodstvu. Z državo se je dala stvar ker brz urediti, saj postave so v Avstriji veljale le za »podložnike«.

Papež je tudi kmalu poslal dovoljenje, da se bratranec in sestrična poročita. Cesar je na te formalnosti mnogo držal, čeprav se je imel vsaj v svoji monarhiji tudi za gospodinja Cerkev.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Goljenje kokoši

Vsaka kokoš menja, največkrat v septembru in oktobru, svoje perje. Ta naravni pojav, ki ga imenujemo goljenje ali »mavsanje«, ponekod tudi »misanje«, povzroča marsikateremu rejcu skrbi in nevoljo; saj je žival v tem času silno podvržena boleznim in preneha tudi nesti. Mnogo je še danes rejcev, zlasti na kmetih, ki se za ta pojav malo ali nič ne zmenijo in puste kokoš, naj si pomaga sama, kakor ve in zna. To nemarno ravnanje je zgrešeno in vredno graje.

Čeprav menjava perja pri perutnini ni bolezen, lahko z vso gotovostjo trdimo, da žival pri tem trpi in če ni dovolj odporna, tudi oboli. Znaki, kakor blede greben, otožnost, velika občutljivost za najmanjšo vremensko spremembo, pomanjkanje teka itd., nam jasno kažejo, da kokoš ni prav zdrava. Če žival s temi znaki prepustimo samo sebi, ne ravnamo prav in si mnogokrat prizademo veliko škodo.

Kokoši redimo večinoma zaradi jaje in teh si želimo čimveč prav v letnem času, ko jih na trgu primanjkuje ter jim je cena visoka. To pa se godi jeseni, ko kokoši na pol gole tičijo v kakšnem vlažnem kotu ali pa iščejo v deževnem vremenu na travniku ali polju potrebno hrano. Prav je bilo, da smo puščali kokoši spomladi in poleti na pašo, kjer so si same iskale mnogovrstno hrano. V tem letnem času je priroda bogato obložila mizo našim živalicam. Vremenske prilike so bile ugodne, kokoši pa krepke in zdrave. Popolnoma drugače pa moramo ravnati s perutnino takrat, ko se žival goli, ako hočemo priti v najkrajšem času do dragih jesenskih in zimskih jajc.

Vse kokoši ne menjajo perja naenkrat. Nekatere se začnejo goliti že v juliju — avgustu, druge v septembru in nekatere celo v

oktobru. Te poslednje, ki so navadno najboljše jajčarice, največ trpe med »mavsanjem«, ker menjajo perje ravno takrat, ko nastopajo hladni deževni jesenski dnevi. Prav tem živalim, ki so nas zalagale z jajci do poznega poletja, posvetimo največjo skrb! S pravnim ravnanjem bomo dosegli, da nam po preteku 6-8 tednov spet začnejo pridno nesti. Napačna nega pa lahko podaljša goljenje tudi za več mesecev.

Prvi pogoj, da bo goljenje v najkrajšem času dovršeno, je, da namestimo živali v zračni in suh kokošnjak, kjer bodo v slabem, deževnem vremenu lahko vedrile. Žal, da imamo pri nas še malo res vzorno urejenih kurjih staj. Prepričan sem, da se bo kokošereja pri nas šele takrat povoljno razvila, ko se bo nahajal na naših kmetijah poleg hleva in svinjaka tudi lepo urejen kurnik, ki je za zdravje in plodovitost živali istotako vreden kakor pravilna krma.

Sovražniki perutnine

Prepih in vlaga sta največja sovražnika perutnine, posebno še v času goljenja.

Druga važna stvar pa je — pravilna prehrana. V tem dostikrat in veliko grešimo. Navadno potresemo nekoliko koruze ali ječmena po umazanem dvorišču in to je vse, kar večina rejcev nudi živalim! Res, da pravilno sestavljena mešanica stane denar, ki ga naš kmet čestokrat nima, a zato ima vse sestavne dele te mešanice doma ter mu ni treba kupovati drage mesne hrane in ribje moke. Koruzna, ovsena in ječmenova moka ter otrobi vsebujejo mnogo rastlinskih beljakovin in škroba. V mleku — tudi posnetem — so živalske beljakovine, ki povsem nadomestujejo drago meso in ribjo moko. Zmešaj po 1 kg navedane moke, dodaj klavino žličko kuhinjske soli in ravno toliko klavnega apna in s to mešanico krmi živali.

Na vsak kljun vzemi pest te mešanice, dodaj na drobno sesekljanih kopriv, zelja, solate itd., zmešaj vse skupaj z mlekom in daj v obliki goste kaše perutnini v koritca! Takša hrana ne stane veliko, a vsebuje vse potrebne snovi in je bogata tudi z vitamini. Zjutraj in zvečer krmi živali s to mešanico, zvečer pa jim natrosi nekoliko zrnja! Prav priporočljivo je tudi dajati kokošim v času goljenja semena sončnih rož, ki vsebujejo mnogo maščobe.

Ker v času goljenja kokoš navadno nima pravega teka, ji ga skušajmo vzbuditi z raznovrstno hrano, ki pa ne sme ostati dalj časa v koritih, ker se rada skisa. Zato je nujno potrebno, da vsake pol ure odstranimo vse ostanke iz korita ter ga dobro operemo.

Naj še omenim, da moramo tudi pridno zatirati mrčes, ki neprestano nadleguje perutnino.

To so glavna sredstva, s katerimi pospešujemo goljenje kokoši, ki nam bodo v znak hvalečnosti kmalu začela spet nositi.

V času ko se golijo, nam dveletne kokoši pridno nesejo jareke, izvaljene v marcu — aprilu. Te bodo menjale perje šele v prihodnjem poletju ali jeseni. Prav zgodaj izvaljene jareke, t. j. tiste v mesecih februarju in celo v januarju, pričnejo nesti že poleti, na jesen pa prestanejo in se začnejo goliti.

Ako hočemo imeti mnogo jajc tudi jeseni in pozimi, ravnajmo takole: vsako leto obnovimo tri četrtine vseh kokoši z mladimi jarekami, izvaljenimi v marcu in aprilu. Vse nad tri leta stare kokoši, ki so se že »iznesle«, pa prodajmo ali zakoljimo. Obdržati je treba le eno četrtino starih kokoši, ki so se pričele goliti avgusta — septembra. Tem posvetimo vso našo skrb in paznjo, da bodo čimprej prestale z »mavsanjem« ter nas zopet zalagale z jajci. Ako tako ravnamo in skrbimo obenem za pravilno nego in prehrano, nam jaje ne bo primanjkovalo niti v letnem času, ko jih ni veliko na trgu in so zato dražja. Le tako lahko postane naša kokošereja bolj uvaževana gospodarska panoga, kot je žal danes.

J. G.

PREGLED TEKEM ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Za svetovno prvenstvo v nogometu, ki se bo odločilo prihodnje leto v Stockholmu, je že zdaj veliko zanimanja. Zato je prav, da ljubitelje tega športa podrobneje seznanimo s potekom dosedanjih srečanj. (Prvi pregled smo objavili v št. 160).

Do danes je bilo v posameznih skupinah odigranih 70 tekem. Od 16 finalistov jih je trenutno znanih 7. Poleg Zahodne Nemčije, Švedske, Anglije in Braziliije sta se uvrstili še Paragvaj in Avstrija. Velike možnosti za uvrstitev v finalno tekmo imajo še Francija, Madžarska, ČSR in SZ, medtem ko je stanje v ostalih skupinah evropske cone kakor tudi v azijsko-afriški ter južnoameriški coni precej zapleteno.

EVROPA I: S tekmo Irska - Danska (2:0) so se zaključila vsa srečanja te skupine. **Lestvica:** 1. Anglija 7; 2. Irska 5; 3. Danska 0. **EVROPA II:** Manjka sicer odločilna tekma Belgija - Francija (Bruselj, 27.10.); strokovnjaki sodijo, da bo Francozom uspelo zmagati. Izidi ostalih tekem: Francija - Islandsk 5:1; Belgija - Islandsk 5:2. **Lestvica:** 1. Francija 6 (3); 2. Belgija 4 (3); Islandsk 0 (4). **EVROPA III:** Madžarska je v Sofiji porazila Bolgarijo z izidom 2:1 in bo tako po vsej verjetnosti šla prihodnje leto na Švedsko. Manjkata še tekmi Bolgarija - Norveška (Sofija, 3. 11.) in Madžarska - Norveška (Budimpešta, 10. 11.). **Lestvica:** 1. Madžarska 4 (3); 2. Norveška 2 (2); 3. Bolgarija 2 (3). **EVROPA IV:** Za prvo mesto se tu borita Wales, ki je zmagal (4:1) v Cardiffu, in ČSR, ki mora igrati še povratno srečanje z Vzhodno Nemčijo (Berlin, 27. 10.). **Lestvica:** 1. ČSR 4 (3); 2. Wales 4 (4); 3. Vzhodna Nemčija 2 (3). **EVROPA V:** Končale so se vse tekme (Nizozemska - Luksemburška 5:2; Nizozemska - Avstrija

Športni pregled

1:1; Avstrija - Luksemburška 3:0) in na prvo mesto lestvice se je uvrstila močna ekipa Avstrije. **Lestvica:** 1. Avstrija 7; 2. Nizozemska 5; 3. Luksemburška 0. **EVROPA VI:** SZ je igrala obe tekmi s šibko Finsko (3:1 in 10:0) in igrati mora še povratno srečanje s Poljsko (Varšava, 20. 10.). Tudi Poljska je premagala Finsko z izidom 3:1. **Lestvica:** 1. SZ 6 (3); 2. Poljska 4 (3); 3. Finska 0 (4). **EVROPA VII:** Po neodločeni tekmi (1:1) med Romunijo in Jugoslavijo morajo »plavi« zmagati tako proti Grčiji (Beograd, 27. 10.) kot proti Romuniji (Beograd, 17. 11.), če hočejo nastopati v tekmah za svetovno prvenstvo. 21. oktobra bo v Bukarešti tekma med Romunijo in Grčijo. **Lestvica:** 1. Romunija 3 (2); 2. Jugoslavija 2 (2); 3. Grčija 1 (3). **EVROPA VIII:** Italija mora igrati še odločilni tekmi s Severno Irsko (Belfast, 4. 12.) in s Portugalsko (Milano, 22. 12.). **Lestvica:** 1. Sev. Irska 3 (3); 2. Portugalska 3 (3); 3. Italija 2 (2). **EVROPA IX:** Huda je borba med Španijo in Skotsko, a odločilno besedo bo imela Švica, ki mora igrati povratni tekmi z obema ekipama (Lausanne, 24. 11. in Glasgow, 6. 11.). **Lestvica:** 1. Mehika 8; 2. Kanada 4; 3. ZDA 0. Kosta-

JUŽNA AMERIKA I: Brazilija se je že aprila meseca uvrstila v finale. **Lestvica:** 1. Brazilija 3; 2. Peru 1. **JUŽNA AMERIKA II:** Sele v jeseni so se začela srečanja v tej skupini. Izidi: Čile - Bolivija 2:1; Bolivija - Čile 3:0; Bolivija - Argentina 2:0 in Argentina - Čile 2:0. **Lestvica:** 1. Bolivija 4 (3); 2.

Argentina 2 (2); 3. Čile 2 (3). Manjkata še tekmi: Argentina - Bolivija (Buenos Aires, 17. 10.) in Argentina - Čile (Buenos Aires, 20. 10.). **JUŽNA AMERIKA III:** Presenetljiv je izpad nekoč svetovnega prvaka Urugvajja. Na prvo mesto se je uvrstila čvrsta ekipa Paragvajja. Izidi ostalih tekem: Urugvaj - Kolumbija 1:0; Paragvaj - Kolumbija 3:0; Paragvaj - Urugvaj 5:0 in Urugvaj - Paragvaj 2:0. **Lestvica:** 1. Paragvaj 6; 2. Urugvaj 5; 3. Kolumbija 1.

SEVERNA AMERIKA: Izida prve podskupine sta: Curaçao - Guatemala 3:1 in Kostarika - Curaçao 2:1. Manjka še povratno srečanje: Curaçao - Guatemala. **Lestvica:** 1. Kostarika 8 (4); 2. Curaçao 2 (3); 3. Guatemala 0 (3). **SEVERNA AMERIKA, druga podskupina.** Končale so se vse tekme v tej skupini. Mehika je dvakrat porazila (3:0 in 2:0) Kanado, Kanada pa je odpravila ZDA s tesnim izidom 3:2. **Lestvica:** 1. Mehika 8; 2. Kanada 4; 3. ZDA 0. Kostarika in Mehika se bosta pomerili in zmagovalec bo nastopal na tekmah za svetovno prvenstvo.

AZIJA — AFRIKA: Za svetovno prvenstvo bo tekmovala le ena državna reprezentanca, čeprav so v tej coni štiri podskupine. V prvi podskupini se je na prvo mesto uvrstila Indonezija. Po odstopu Turčije je v drugi podskupini zmagal Izrael. Ker je Ciper iz tretje podskupine odpovedal povratno tekmo z Egiptom, je zadnji ostal edini zmagovalec. V četrti podskupini je Sudan povratno tekmo s Sirijo zaigral neodločeno (1:1), kar pa mu je zadostovalo, da se uvrsti za nadaljnje tekmovalje. Izrael bo moral igrati z Indonezijo, Egipt pa s Sudanom. Zmagovalca obeh polfinalnih srečanj pa se bosta pomerila med seboj za edino mesto, ki pripada tej coni. Položaj

(Nadaljevanje na 10. strani)

16

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eČ
u
d
e
ž
n
i
o
t
o
k

TRDONJA SE JE ZNAŠEL V OZKEM, TEMNEM ROVU...

OPAZILA ME JE! KAJ NEKI BO STORILA?! UPAM, DA IMA TA LONJA SE KAK DRUG IZHOD....

VODA?! UTOPITI ME HOČE!

...KRČEVITO SE JE OPRISEL ŠTENE...

ČE BO VODA ZALILA ROV DO VRHA, BOM MORAL VEN, DRUGAČE BO POMENI... UTONITI PA ŽE NOČEM!

AHA, ŽE PONEHAVA!... ŠE DOBRO, DA NISEM ŠEL GLOBLJE...

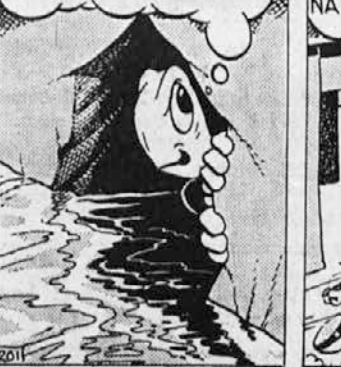

NENADOMA JE MIMO NJEGA ZDRVELO KRDELO MOKRIH ŽIVALI, KI JIH JE VODA PREGNALA IZ NJIHOVIH GNEZD...

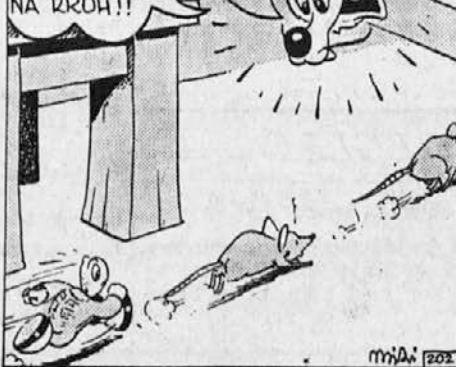
UBOGI TRDONJA, VODA GA BO NAGNALA PRAV V NJENE PEŠTI.

JE ZVERI GO BILE TOREJ MIŠI? TA JE PA DOBRA! KAM NEKI BEŽIJO? NAJBOLJE BO, ČE SE JIM PRIDRUŽIM!... V NJIHOVI DRUŽBI BOM VARNEN PRED ŽENŠČINO!...

TEMPO, TRDONJA, DRŽI SE! POIŠČI LETALO IN NAJU REŠI, ČE NAJU MED TEM NE NAMAZEJO NA KRUH!!

TRDONJA JE ZBEŽAL ZA VELIKANSKIMI MIŠMI IN SMUKNIL ZA NJIMI V ŠPRANJO...

MIŠI GO VEDELE, KAM MORAJO BEŽATI. TRDONJA SE JE ZNAŠEL POD VEDRIM NEBOM...

Rumena kača - vladar sveta

4

E. Wallace - R. B.

»Prav,« ga je prekinila Letty, »toda koliko gre nam osebno od tiste slavne tretjine? In kdo je pravzaprav ta gospod Lynne? Kak Brayjev priganjač? Kaj boljšega že zasluživa...«

Nastal je kratek molk; samo tiktakanje ure se je slišalo. Mabel se je prva oglasila: »Tisti tvoj Bray vzame vse na lahko. Dobro vzgojeno dekle ne vzame kar prvega prišleka samo zato, ker ima denar...«

Štefan je potil mrzli pot. Nikoli si ne bi bil mislil, da bo tako lep načrt naletel na take težave.

»Toda vi dve ne razumeta, dragi moji, da ne dobim niti beliča, ako ne vzame katera od vaju tega Lynnea.«

»Odkrito ti povem, očka,« je začela Mabel, »da ne maram kupiti mačke v vreči. In kakšen bo naš socialni položaj? Mar nas bo odvedel v kako svojo kitajsko kočo?«

Sedela je na mizi s prekrizanimi nogami in z neverjetno predrznostjo v očeh.

»Veš, sita sem tega varčevanja do kosti,« je poudarila z nevoljo. »Povem ti jasno in kratko: če si tistega rudarja namenil meni, si se zelo zmotil.«

»Jaz mislim enako,« je skočila pokoncu druga, »nikar ne misli, da bom pobirala ostanke.«

»Ni nikakršen ostanek...«, si je upal ugovarjati Narth v strahu pred obema hčerka.

Tedaj je kar hipoma poskočila Mabel z zmagošlavnim glasom: »Sem že našla. Kako da nisi ti očka na to pomislil... Ivana. Beri še enkrat pismo!«

Vsi so buljili v pisanje in ko so končali, je tudi Letty vsa srečna vzkliknila: »Da, dobro! Ivana. Njo, revico, omožimo, pa je! Kaj bomo s tisto gosko sicer počeli?...«

Ivana! Štefan si je pogladil čelo. Nato niti ni pomislil, da Bray govori o vseh treh. Njena mati je tudi bila Narth. Torej...

Ne da bi čakala očetovega odgovora, je Letty pozvonila strelju in mu je ukazala:

»Bernard, prosite gospodično Ivano, naj pride za en trenutek sem.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. oktobra, nedelja: Janez Kanc., misijonska
21. oktobra, ponedeljek: Uršula
22. oktobra, torek: Filip, Vendelin
23. oktobra, sredo: Klotilda, Ignacij
24. oktobra, četrtek: Rafael, Kristina
25. oktobra, petek: Krispin, Krizant
26. oktobra, sobota: Evarist, Lucijan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. oktobra si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	625—627 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	129—135 lir
funt sterling	1570—1650 lir
nemško marko	146,50—147,50 lir
pesos	12—15 lir
švicarski frank	145,50—146,50 lir
zlato	711—715 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 20. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 20.30 P. I. Cajkovski: »Pikova dama«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 21. oktobra, ob: 12.00 Lovčevi zapiski: »Zaljubljenec«; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik: »Cenzura in svoboda tiska«; 21.00 Znanost in tehnika: »Via Emilia, cesta polnokrvnih avtomobilov«; 22.00 Izbrani listi iz slovenske književnosti: F. S. Finžgar: »Stric«; 22.15 Weber: Odlomek iz koncerta v f-molu, op. 79.

Torek, 22. oktobra, ob: 12.00 Predavanje: »Diamantna mrzlca sredi afriškega pragozda«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Vittorio Calvino: »Vitez brez oklepa«, veseloigra v treh dejanjih. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 23. oktobra, ob: 12.00 Žena in dom, obzorik za ženski svet; 18.00 Klavirski mojstri; 19.15 Zgodbe za otroke od osmih do mojih let: Ivo Zor: »Povest o trolejbusu, ki ga poganja voda«; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Obletnica tedna: »Pullman George Mortimer, iznajditelj spalnih in jedilnih železniških voz«; 22.00 Italijanski-slovenski kulturni stiki skozi stoletja: »Primož Trubar, Pietro Bonomo in Pier Paolo Vergerio«.

Četrtek, 24. oktobra, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Turistični razgledi dr. M. A. Bernonija; 18.00 Chopin: Koncert št. 1 v e-molu, op. 11 za klavir in orkester; 19.15 Radijska univerza: Evropska kolonialna ekspanzija: »Zaključki«; 21.00 Dramatizirana zgodba: Antonija Curk: »Vitez Erazem Predjamski« (Prvi del); 22.00 Nove knjige in izdaje: Elsa Mo-

rante: »Isola di Arturo« (Arturov otok).

Petek, 25. oktobra, ob: 12.00 Predavanje: »Paris ni bil vedno prestolnica Francije«; 19.15 Sola in vzgoja: »Ali so med nami leni otroci«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 Velika dela slavni mojstrov; 22.00 O glasbilih: »Lesena pihala — klarinet in saksofoni«; 22.15 Večerne melodije.

Sobota, 26. oktobra, ob: 12.00 Življenja in usode: »Pedro Aramburu«; 12.55 Domači odmevi; 16.00 Radijska univerza: O higieni in zdravstvu dela: »Organizacija medicine dela v Italiji«; 17.00 Oddaja za najmlajše: Bruna Vodopivec: »Ribičev sin in lepota«; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 30 minut priljublene in zabavne glasbe; 21.00 Teden v Italiji; 22.02 Orkester Franck Chacksfield; 22.25 Večerne melodije.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 405: Peljal sem se skozi Lombardijo in videl krasne mlade in že starejše nasade topolov. Dejali so mi, da nasadi nudijo več dohodkov, kot obdelane njive. Ali se ni bi tudi pri nas izplačalo urediti take nasade? V kolikih letih dorastejo topoli? Za kaj rabijo njih les?

Odgovor: Topoli uspevajo samo v rodovitni zemlji, ki je dovolj vlažna, a ne v močvirnatih, ker bi tu voda zadušila dihanje koreninam in s tem preprečila razvoj drevesa. Zemljišče ne sme biti podvrženo suši in mora biti dovolj vlažno tudi julija-avgusta, ko so topoli v najbujnejši rasti. Zato je v naših krajih mogoče urediti donosne nasade topolov samo ob tekočih vodah, morebiti ob Doberdobskem jezeru, na Prevalu in še kje drugje. Topole lahko sekajo, ko jim je 9 let, rasti pa jih pustijo navadno največ 15 let, ker je v poznejših letih letni prirastek prepčel. Les uporabljajo največ za izdelovanje celuloze (za papir, tkanine itd.) in za izdelavo umetnih lesenih plošč.

Vprašanje št. 406: Za občine v goratih krajih velja neki zakon, ki predvideva razne olajšave glede davkov in drugih dajatev. Kdo odloča, ali zakon velja za to ali ono občino?

Odgovor: Gorske občine so tiste, katerih površina leži vsaj za 80% 600 metrov nad morjem ali kjer presega višinska razlika med najnižjim in najvišjim delom občine 600 m. Občinski svet je pristojen, da predlaga, naj se omenjeni zakon raztegne na njegovo občino. Sklep mora pa odobriti prefektura. Stvar gre navsezadnje še pred državno davčno komisijo.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

je precej zapleten, ker se Indonezija ne more sporazumeti z Izraelom glede kraja tekem. Precej težav povzročata tudi srečanje med Egiptom in Sudanom.

SPORT PO SVETU

Lahka atletika — V soboto in nedeljo je bilo v Rimu mednarodno tekmovanje, na katerem je sodelovalo preko 200 atletov iz 18 dežel. Italijanski tisk je pričeval to tekmovanje med najbolj pomembne dogodke pred olimpiado. Velik uspeh je dosegel Rus Kuc, ki je postavil s časom 13'35"0 nov svetovni višek v teku na 5000 metrov. Dobro so se izkazali Lorger (Jugoslavija) 14"2 na 110 m ovire, Rusi Bartenev 10"4 na 100, Stepanov 2,06 m skok v višino in Krivososov 63,55 — met kladiva.

V Bukarešti je Balasova izenačila svetovni višek v skoku v višino. Skočila je 1,76 m visoko.

ŽENSKI KOTIČEK

V SOLI JE ZDRAVJE

Ko na svetu še ni bilo življenja, je že bila sol. Ta beli kristalček je za življenje posebne važnosti, saj ga poznajo skoraj vsi narodi. V vsaki kuhinji imajo sol pri roki, ker skoro ni jedi, ki je ne bi zahtevala. Celu sladke jedi postanejo okusnejše, če jim dodamo ščepec soli. Sol je odlično sredstvo za čiščenje madežev (če ji dodamo nekaj limoninega soka ali špirita), zrcal, šip, pohištva itd. Dodajamo jo tudi kopelim, ker odvzema trudnost. Če te je pičila osa, preprečiš oteklino in ublažiš bolečino prav s soljo. V mlačni vodi raztopljen sol je ravno tako dobro sredstvo za grgranje pri prehladih. Slabo žjavico boš oživil s peščico soli. Pecivo se ti ne bo prismojilo in razbeljena mast ne bo brizgala iz ponve, če dno posode potreseš z dobro stolčeno soljo. Perilo ne bo pozimi zmrznilo, če ga izplakneš v slani vodi. Preproge bodo imele živo barvo, če jih potresemo s fino stolčeno soljo, jih drgnemo s krtačo in brišemo z vlažno cunjjo. S soljo ugotoviš tudi, ali so jajca sveža. V litru vode raztopi 12 dkg soli, nato položi jajce v raztopino. Če gre jajce na dno, je sveže, če se le potopi, je dva dni staro, če pa ostane na vrhu, je staro več kot tri dni.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Otvoritev sezone 1957-58

EUGENE O'NEILL

STRAST POD BRESTI

Igra v treh delih

Režiser: J. Babič Scenograf: V. Rijavec
Asist. režije: A. Rustja Prevajalec: F. Albrecht

PREMIERA

V soboto, 19. oktobra, ob 20.30 v dvorani na stadionu
»Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

PONOVITEV

V nedeljo, 20. oktobra, ob 16. in ob 20. uri v dvorani
na stadionu »Prvi maj« in

v torek, 22. oktobra, ob 20.30 v kinodvorani v Šklednju

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Ivana Bray je bila stara edenindvajset let; kazala jih je pa manj. Visoka, vitka »kot žebelj« — po besedah debeluške Mabel — ni bila podobna Narthovim.

Bila je gibčna, polna življenja, njeni prijetni gibi so kazali prirojen čut za eleganco. Deset let zatajevanja in zapostavljanja ni zapustilo v njej občutka ponižanja. Nagnjena je bila k veselju in optimizmu.

Stopila je iz hodnika s prijetnim nasmeškom v bleščočih očeh. Nenadni poziv ji je vlil misel na nekaj izrednega in to jo je vedno veselilo.

»Dober večer, gospod Narth,« je pozdravila s sladkim glasom. Štefan ji ni nikoli dovolil, da bi ga klicala stric. »Zaključka sem mesečne račune,« je nadaljevala, »toda tisti za plin se mi zdi večji kot običajno...«

Ob drugih priložnostih bi taka novica Nartha vznevoljila, zdaj, spričo upanja na milijone, ga pa ni ganila.

»Nič hudega, nič. Sedi, Ivanka,« jo je prijazno vabil. Sedla je na naslonilo divana, kjer se je Letty lenobno zibala.

»Hočeš prebrati to pismo?« je ponudil Narth papir najprej Letty, ki ga je nato izročila sestrični.

Ivana je pazljivo prebrala in ga z odkritim veseljem vrnila sestrici. »V resnici dobra novica?« je pogledala obe dekleti.

Mirna resnost sestrične je šla Mabeli na živce.

»Nikar se ne pretvarjaj, Ivana!«, je zagrmela vsa zaripljena.

»Gre za resne zadeve.«

»Poslušaj, draga Ivanka,« je začel Štefan s sladkim glasom, »Clifford Lyne je dober, pošten, delaven mladenič.«

O njem je sicer danes prvič slišal, vendar je navdušeno nadaljeval: »Že parkrat mi je stari Bray pisal o njem, silno rad ga ima... Da končam, draga Ivanka, Bray mi izraža živo željo, da bi se ti poročila s tem njegovim srečnim prijateljem...«

Ivanka je počasi vstala in nagubala čelo: »Kako? Želi, da ga vzamem... pa saj jaz ga ne poznam...«

»Pa me, ali ga mar poznamo?« je skočila vmes Letty. »Sicer pa čemu je treba ženina prej poznati? Tudi če si dolgo zaročena, ne spoznaš njegovega značaja...«

Štefan, ki ni hotel zgubiti bitke, je povzel z očetovskim glasom: »Ivanka, ti lahko poveš bolje kot vsakdo, kako dober sem bil s teboj... Za hčerko te imam... Da ne govorim o drugem...«

Z namigom glave je ukazal hčerki, naj gresta iz sobe. Ko je ostal sam z dekletom, je bolj odločno začel: »Hočem govoriti jasno...«

Ivanka je ta uvod že poznala. Njen malopridni brat je bil zaposlen kot uradnik pri tvrdki Narth; nekega dne je pobegnil z blagajno. Bežal je z avtomobilom pred zasledovalci. Pognal ga je v dir in se zaletel v zid ter obležal mrtev. Njena mati, Štefanova sestra, je bila odvisna od njegove pomoči. Ko je obolela in umrla v hiši Narthovih, je zapustila desetletno Ivanko brez vseh sredstev.

(Dalje)